

SOBOTNA PRILOGA

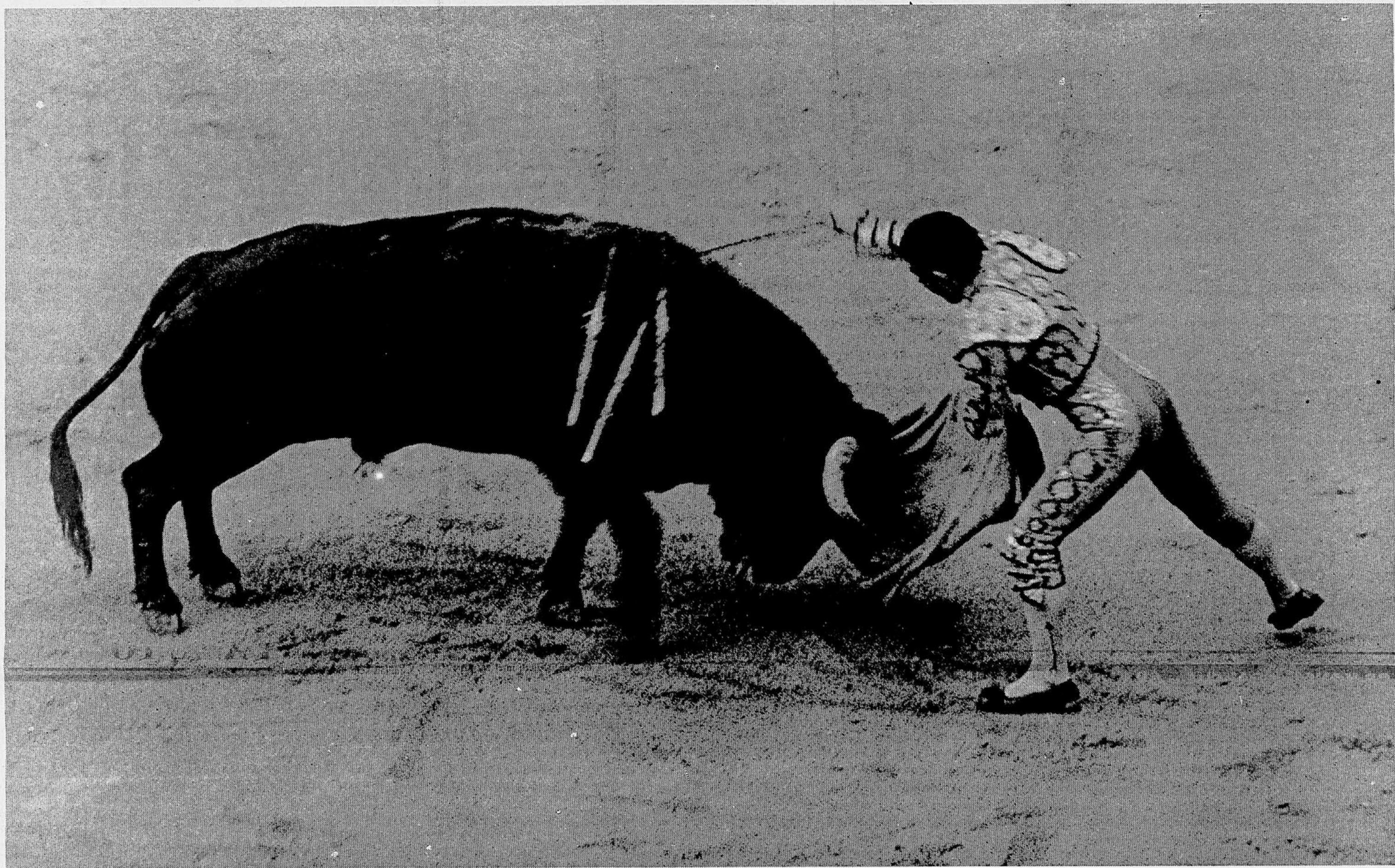

Foto: Joco Znidaršič

STRAH IN POGUM

S

tagnacija je dolgočasna. To je morda imel pravico pred dvestotimi leti dokazovati Adam Smith. V sodobnih časih pa je stagnacija uničujoča in povzroča strah. Če se v desetih letih, kot na primer v Jugoslaviji, družbeni proizvod zmanjša za približno desetino, osebni dohodki zaposlenih pa za dobro četrtino, in če se zmanjša tudi delež gospodarstva v svetovnih zunanjetrgovinskih tokovih, potem dolgočasje in apatičnost iščeta ventile v podzemeljskih in nadzemeljskih političnih, narodnih ali razrednih izbruhih. Strah pred stihijo se skriva s pogumom političnega truščaka človeka množice v množici. Individualnost novih idej in pogumnih akcij se zgublja v množični hysteriji. Gospodarsko ustvarjalnost kot pogoj za razvoj in rešitev iz krize potiska politična jalovost. Politika, v njenem okviru pa tudi partija ne le v osebnih, marveč tudi v koncepcijskih spopadih v ZKJ, seje strah – gospodarstvo pa pričakuje ohrabritev.

Ta in podobna vprašanja so krožila v javnosti med pripravljanim, po mnenju nekaterih celo predolгим obdobjem nastajanja nove Markovičeve vlade, aktualna pa so tudi po njenem uradnem ustoličenju v skupščini SFRJ. Ni več tako sporno, ali je kdo bolj ali manj razočaran nad sestavo nove jugoslovanske vlade. Vsa pozornost je zdaj usmerjena v to, kaj bo ponudila in kako bo naša razdiralno politično energijo preusmerila v gospodarsko ustvarjalnost. Kot kaže, že pričakujemo gospodarski šok, ki bi mu posvetili veliko več pozornosti kot katerikoli doseganji politični predstavi, spontani ali zrežirani, čisto vseeno. Nekaj, kar bi močneje odjeknilo kot stavke kosovskih rudarjev, beograjski miting ali zborovanje v Cankarjevem domu. Skratka nekaj, kar bi vse te razdiralne centrifugalne sile zasukalo v skupno jugoslovansko sintezo (pa čeprav je ta lepa sko-

vanka, tako kot številne druge, dokaj obrabljena).

Niti v svojem nastopnem govoru pred delegati skupščine SFRJ Marković še ni ponudil bučnega transformatorja za spreminjanje politične energije v ekonomsko. Steril je le majhen korak naprej v primerjavi s projektom svoje ekonomske politike, ki ga je šele pred dobrim poldrugim mesecem pojasnil na seji predsedstva zvezne konference SZDLJ. Zdaj je že natančneje razvil teze in po bliže pojasnil svoje smernice za odpravljanje posameznih gospodarskih in širših družbenih problemov oziroma za izhod iz krize. Program bo torej šele sledil – ko bo nova vlada začela delati svoje prve konkretne poteze.

Morda ne bo odveč rahel odmik od naše teme, namreč primerjava prve Markovičeve strateške vizije izhoda iz krize, kot jo je pojasnil vodilnim možem socialistične zveze, z njegovim zadnjim nastopom v zvezni skupščini. Prva strategija je bila – povsem naravno – širša in odkritejša povezava med trgom in politično demokracijo tja do iskanja formule za »novi socializem« bogate družbe. Čeprav se je ta teden v govoru delegatov skupščine SFRJ skliceval na ta svoj prvi projekt, ne bi mogli ravno reči, da je šlo pravzaprav le za to, da se premier ni hotel ponavljati, ko se je izognil problemu politične demokracije – svoj »novi socializem« pa odel v ohlapnejšo obleko »gradnje novega sodobnega socialističnega sistema« z vsemi samoupravnimi atributi. Domnevamo lahko, da se je zavedal ideoloških in političnih pasti, ki jih v zadnjih dneh nastavljajo v zvezi s politično demokracijo, političnim pluralizmom in raznimi vizijami »novega socializma«.

Če je ta razlaga pravilna, potem lahko Markovičeve zvitost opravičujemo

s tem, da morda ne želi, da bi se tudi gospodarske ekonomske zadeve njegove vlade takoj znašle v navzkrižnem ognju izrednega stanja ideoloških in dogmatskih strelcev. Zvitost mu tudi lahko odpuščamo, saj se za njo, kot kaže, skriva trden koncept tržnega gospodarstva, enotnega trga vseh proizvodnih dejavnosti, ki ga danes lažje sprejemo tudi zabetonirane realsocialistične glave in interesi in ga pravzaprav ni mogoče uresničiti brez politične demokracije, javne igre pluralističnih interesov in njihovega političnega zbiranja. Če je tako, bi morala tudi ekonomika trga pognati na plano politično demokracijo in razbiti iluzije – menda napak razlaganega čilškega, južnokorejskega ali turškega modela – da imamo lahko tudi v Jugoslaviji učinkovito tržno gospodarstvo, a pod pokroviteljstvom politične diktature.

Gledano iz tega zornega kota, nas ne bi smelo utruditi nenehno Markovičovo ponavljanje o razvoju enotnega trga in zagotavljanje možnosti za to, pri čemer uporablja dve dobri besedi: deregulacija in motivacija. To postavlja v središče ekonomske politike Markovičeve vlade človeka in njegove ustvarjalne oziroma podjetniške zmogljivosti, dejansko pa nov ekonomski sistem, v katerem bodo interesi ljudi z ekonomskimi zakonitostmi in trgom kot brezosebnim razsodnikom razbijali blokade krize. Če se s tem vrže s prestola politično-birokratska vsevednost in vsemogočnost, potem postaja jasnejše, zakaj se sleherna stranka – tudi naša ZKJ – težko loči od gospodarstva in kljub bolečim ideološkim krčem ne more pogoltniti cmoka Markovičevega enotnega trga, ne le blaga, marveč tudi kapitala in delovne sile. Prednost novega premiera in njegovega »moštva« je, da je spričo notranjih političnih in ideoloških sporov tudi ZK hudo utrujena oziroma v nekakšni pat poziciji, tako da

bo vlada – če bo imela dovolj znanja in poguma – lažje uresničevala svoje ekonomske ukrepe in ne bo dovolila, da bi jo pri tem ovirala republiška partijska vodstva ali zvezno partijsko vodstvo. Še najbolje bi bilo, če partije ne bi prav nič spraševala; zadostovala ji bo namreč njena splošna podpora tržnemu gospodarstvu.

S takim pritiskom k zmanjševanju pomena voje partije v gospodarskem življenju se znova izpostavljamo že dolgočasnim očitkom, da mora vladna tržna politika upoštevati različne stopnje gospodarskega razvoja posameznih republik in kajpak različne interese. Ni nam posebno pri srcu teza, da je sever za trg, jug pa proti. To so namreč umetne, politično-birokratske delitve, ki nočejo pogledati resnici v oči, da so tako na severu kot na jugu sile, ki se zavzemajo za trg, in tiste, ki mu nasprotujejo, temeljijo pa predvsem na socialistični industrializaciji in njenih anahronističnih zablodah o hitrejšem razvoju težke industrije, tako imenovanega oddelka I. In četudi bi bilo tako – menda pa nihče po nojevsko ne skriva glave v pesek pred veliko zapletenostmi, ne le birokratsko bipolarnimi, razlikami v interesih med razvitimi in manj razvitimi deli države – pa jih ni mogoče učinkovito odpravljati pod nobenim okriljem republiško-pokrajinskih vrhov ali celo najbolj enotnega zveznega partijskega vrha.

Tiste, ki so še naprej trdno prepričani, da bi vse naše gospodarske in družbene težave zlahka in hitro odpravil izrazito enoten vrh ZKJ – ko bi le čimprej skovali to monolitno enotnost – pa je treba opozoriti na veliko hujske gospodarske krize, kot je naša, v drugih državah realnega socializma. Niso jih namreč povzročili nobeni osamosvojeni republiški partijski centri, marveč prav monolitna partijska enotnost. Povzročil jih je centraliziran sistem. Tega se morajo zave-

dati tudi oni, ki mislijo, da bi zlahka rešili probleme, če bi imeli svojo, enotno ali osamosvojeno republiko – državo. Srbija lahko postane in mora postati »iz treh delov spet cela«, vendar ne bodo ne Srbi ne pošteni pripadniki drugih narodov in narodnosti v njej v takem gospodarskem sistemu živeli prav nič bolje. Niti popolnoma samostojna in osamosvojena Slovenija ne bi mogla napredovati s takim ekonomskim sistemom. Z njim se ne bi izkopal iz krize ne zahodne ne vzhodne jugoslovanske republike. Ene in druge in vsi mi skupaj smo oblikovali socializem po meri nadčloveka, človek pa se je izgubil v njem. Trg in popolna samostojnost gospodarskih subjektov od delovnih organizacij do pravice slehernega občana, da se ukvarja z gospodarstvom, je mehanizem, ki je lahko učinkovita, kohezivna vez za krepitev enotnosti države.

Če bo imel dovolj poguma, da se bo »odlepil« od gospodarskega diktata ZKJ, če se bo skozi skupščinski mehanizem pogumno lotil razbijanja blokade trga in pri tem rušil stare zakone, a nadjodločneje priznaval državo zakonitosti, bo lahko Marković s svojo vlado kaj hitro izoblikoval transformator za pretvarjanje razdiralne politične energije v ustvarjalno gospodarsko. Časa za to je čedalje manj, kajti nestrpna javnost utegne spričo čedalje višje inflacije hitro imeti čez glavo tako njegovih vizij kot simpatije, s katero ga je sprejela.

Nikar pa ne mislite, da je spričo splošnega strahu količkaj manjši pogum tej javnosti ponuditi pravi trg kot pa vpiti na političnih mitingih. Za to je treba še več poguma. Da to drži, se boste prepričali, če bo imel Marković priložnost biti mož beseda in izpolniti obljubo o svojih gospodarskih reših.

Drago Buvač

DRAGIŠA BOŠKOVČ

Borza pričakuje vlado

DELO 32. stran

Marca lani so predstavniki hotelov ob Jadranu se napovedovali...

To je brez dvoma najpomembnejša gospodarska novica v tem tednu...

Če bi živel v drugi državi, bi si novice s sarajevske borze razlagali...

Za vlado in za vse nas pa je brez dvoma bolj pomembno...

Iz opisane izkušnje s sarajevsko turistično borzo...

prav kakor vse velike in uradne borze zana samo prihodnost...

Vladi, ki jo je borza tako pričakala, je mogoče pri prici dati vsaj en nasvet...

vanja glede prihodnosti dinarja. Njihove odločitve bodo drugačne...

Naša država ne more biti zaradi svojih prebivalcev ali drugih skrivnostnih razlogov...

Laže je seveda reči kot storiti, da bodo ljudje spremenili mišljenje...

To je obsesna tema, a po tolikšnem iskanju in preizkušanju vsega mogočega...

Precej več ljubljana tista »mešanica« tekoče politike, ki jo modno opisujemo...

cija »čez noč« padla na čulo. Leta 1948 je praktično isto naredil...

Ali je kaj takega izvedljivo tudi pri nas? Nekateri resni in pametni ljudje...

VETON SURROI

Kosovski mučeniki in demoni

Kosovski rudarji brčkone niso razmišljali o tem, a ko so sklenili...

Kaj pa je sploh mogoče ugotoviti med tem premorom? Če odmislimo...

Kosovsko krizo so namreč tja od leta 1981, torej ko se je začel...

Na podlagi ideoloških meril, ki jih je srbsko časopisje ustvarilo...

Zavoljo takega razmerja sil bo kosovsko vodstvo pokleknilo...

zgodovine »protisrbske« ali ne; razlogov za gospodarsko neučinkovitost...

Četudi bi bilo vse tako, kot na omenjeni sliki krščanskega boja...

Drugi problem modela »mučeniki-demoni« izhaja iz stališča...

Ker pa pri ocenjevanju razmer na Kosovu prevladuje mnenje...

Medtem ko ta merila v partijsko-državni represiji poštovali...

Spričo tako spremenjenih meril je povsem

razumljivo, da srbska zborovanja in mitin-ge razglašajo...

Problem mednacionalnega podvajanja pa je veliko širši...

če bi se načrti uresničili, prišli pod srbsko hegemonijo.

Prav sedanjí dogodki na Kosovu so prelomni za to pokrajino...

Prav sedanjí dogodki na Kosovu so prelomni za to pokrajino...

IGOR BAVČAR

»koaliciji«

D o zborovanja v Cankarjevem domu, ki ga danes mnogi razumejo...

Izjava proti izrednemu stanju - za mir in sožitje na Kosovu...

Kar zadeva drugi pogoj so razmere delno spremenjene...

Uspoštovati moramo, da je do prvega sestanka podpisnic po zboru...

Dejstvo je, da je do političnega približevanja na slovenski politični sceni...

za svoje politične namene in v lastno politično podporo.

Kaj potrjuje tak vtis? Najprej distanciranje od »nekaterih« diskusij...

Toda zelo kratkoviden, predvsem pa zaslupen, prekalificiral v prošnjo...

da je to izjemna priložnost, da se ga morda celo odkriza.

Slovenska oblast ima v rokah vse pravne adute za ugodno rešitev...

Poskusi blokiranja dela skupine delegatov, ki proučuje ozadje...

ča predsedstva SR Slovenije v zvezi s stališčem skupine delegatov...

Česa takega brez usodnih posledic ne more prenesti noben politični...

Osobni del vsakega dokumenta o skupnih političnih pogledih...

Scenarij je tekel naprej. Najprej je bila zavržena prošnja za odložitve...

Vsakomur mora biti jasno, da bo slovenska »koalicija« razpadla...